

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію *Кулик Олени Єгорівни* «Управління якістю надання освітніх послуг загальноосвітніми навчальними закладами на основі інформаційних технологій», що представлена на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.06 – теорія і методика управління освітою

Актуальність теми дисертації.

Питання забезпечення якості освіти є одним з основних пріоритетів реформування освітянської галузі. Прийнятий нещодавно Верховною Радою України «Закон про освіту» приділяє цьому особливу увагу. Розділ V Закону повністю присвячений питанню забезпечення якості освіти. Стаття 41 визначає, що метою розбудови та функціонування системи забезпечення якості освіти в Україні є: гарантування якості освіти; формування довіри суспільства до системи та закладів освіти, органів управління освітою; постійне та послідовне підвищення якості освіти; допомога закладам освіти та іншим суб'єктам освітньої діяльності у підвищенні якості освіти. Суспільство також вимагає від закладів освіти всіх рівнів підвищення якості освіти, щоб діти були конкурентоздатні в сучасних економічних умовах.

Бурхливий розвиток інформаційних технологій з одного боку ставить перед освітою суттєві виклики, коли освіта не встигає вчасно реагувати на швидкі цивілізаційні зміни, а з іншого боку їх широке впровадження та застосування дає нові можливості в освіті в цілому і в управлінні освітою зокрема. Тому актуальність дослідження Кулик Олени Єгорівни «Управління якістю надання освітніх послуг загальноосвітніми навчальними закладами на основі інформаційних технологій» не викликає сумнівів.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

У дисертаційній роботі Кулик Олени Єгорівни чітко та логічно вибудовано науковий апарат дослідження, аргументовано сформульована мета і завдання,

визначені об'єкти і предмет дослідження. Всі основні наукові положення і висновки, що виносяться на захист є достатньо обґрунтованими, що забезпечується коректністю постановки наукових задач, адекватним вибором відповідних методів дослідження, коректним застосуванням і реалізацією відповідних методів: спостереження, анкетування, тестування, бесіди, неформальне інтерв'ю, метод експертних оцінок для визначення впливу різних чинників на якість освітньої діяльності школи та визначення критеріїв оцінки ефективності управління якістю надання освітніх послуг ЗНЗ на основі ІТ. Достовірність отриманих результатів впливає з несуперечливості даних досліджень відповідно даним отриманих іншими дослідниками, підтверджено експериментальними результатами, апробацією на наукових конференціях і семінарах, а також успішним використанням результатів при розв'язанні практичних задач, що підтверджується відповідними довідками про впровадження.

Наукова новизна одержаних результатів.

До найголовніших нових наукових результатів, отриманих дисертантом особисто, можна віднести:

– *вперше* теоретично обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено модель управління якістю надання освітніх послуг ЗНЗ на основі ІТ; розроблено та описано технологію впровадження даної моделі; визначено умови використання моделі управління якістю надання освітніх послуг ЗНЗ на основі ІТ;

– *уточнено* змістовні характеристики понять «якість», «якість освіти», «освітня послуга», «індикатор», «якість освітніх послуг», «управління», «управління якістю освіти», «якість надання освітніх послуг», «управління якістю надання освітніх послуг ЗНЗ на основі ІТ»;

– *удосконалено* методику діагностики системи управління якістю надання освітніх послуг загальноосвітніми навчальними закладами на основі ІТ та використання кваліметричного підходу; інструментарій оцінки якості надання освітніх послуг ЗНЗ на основі факторно-критеріального моделювання; систему управління ЗНЗ шляхом створення ЄЮПШ; процес управління якістю надання освітніх послуг у ЗНЗ через створення системи моніторингу якості у закладі, який

ґрунтується на відповідних індикаторах, що визначають стан надання якісних освітніх послуг на основі ІТ.

набули подальшого розвитку наукові уявлення про сутність системного та процесного підходів до управління якістю надання освітніх послуг загальноосвітніми навчальними закладами шляхом впровадження ІТ; ідеї реалізації теоретичних аспектів кваліметричного та компетентнісного підходів під час оцінювання стану надання освітніх послуг загальноосвітнім навчальним закладом шляхом розроблення кваліметричної субмоделі; функції управління керівника ЗНЗ через автоматизацію управлінської діяльності.

Широке застосування інформаційних технологій, відповідного програмного забезпечення, математичних методів обробки та аналізу вхідної інформації для використання при прийнятті управлінських рішень є безперечно перевагою даної роботи.

Практичне значення отриманих результатів.

Практична цінність отриманих в роботі результатів полягає в наступному:

– розроблено й запроваджено в практику спецкурс для керівників навчальних закладів «Управління навчальним закладом на основі ІТ» та методичні рекомендації «Упровадження моделі управління якістю надання освітніх послуг загальноосвітніми навчальними закладами на основі інформаційних технологій»;

– розроблена модель управління якістю надання освітніх послуг на основі ІТ дозволяє керівниками загальноосвітніх навчальних закладів у побудові автоматизованої системи управління ЗНЗ;

– факторно-критеріальна субмодель «Кваліметрична модель управління якістю надання освітніх послуг загальноосвітнім навчальним закладам на основі ІТ» дозволяє проводити як самоаналіз так і атестацію загальноосвітніх навчальних закладів при визначенні рівня надання освітніх послуг;

– результати дослідження можуть бути використані в системі післядипломної педагогічної освіти, у процесі підготовки й перепідготовки управлінських кадрів, самоосвітньої діяльності керівників загальноосвітніх навчальних закладів.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях.

Основні результати роботи доповідались та обговорювались на багатьох науково-практичних, науково-пошуковій конференціях, конгресі, семінарах, круглих столах, що проводилися на різних рівнях. За темою дисертаційної роботи опубліковано 20 друкованих праць, у тому числі 1 монографія, 10 статей у виданнях, що входять до переліку фахових видань та 2 публікація у закордонних виданнях, що відповідає існуючим вимогам до кандидатських дисертацій. Ці публікації достатньо повно відображають основні результати роботи та зміст дисертації.

Оцінка основного змісту дисертації та її структури.

Дисертація є завершеною науково-дослідною роботою. Матеріали дисертації викладені в логічній послідовності на 405 сторінках тексту і відображають зміст і результати проведених досліджень. Дисертація містить анотацію, зміст, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та 24 додатки.

Оформлення дисертації в цілому відповідає основним вимогам щодо оформлення дисертацій. Можна відзначити, що у ній в достатньому обсязі наведено графічні та ілюстративні матеріали, що дозволяє в повному обсязі сприймати текст дисертації. В додатках є документи, які підтверджують достовірність отриманих результатів, наведені розгорнуті дані моніторингу та матеріали, що додатково розкривають практичне значення наукових розробок здобувача.

У *першому розділі* висвітлено сутність основних методологічних підходів до управління якістю освітніх послуг у ЗНЗ на основі ІТ, узагальнено результати наукових розвідок щодо обґрунтування теоретичних позицій та практичного досвіду розв'язання проблеми управління якістю надання освітніх послуг ЗНЗ на основі ІТ, подано результати теоретичного аналізу сутності та взаємозв'язку ключових понять дослідження.

Обґрунтовано, що провідним чинником управління якістю надання освітніх послуг є формування єдиного інформаційно-освітнього простору, який

розкривається з операційних, технологічних, організаційних та інформаційних позицій.

У *другому розділі* за результатами теоретичного аналізу і вивчення практичного стану предмету дослідження науково обґрунтовано та розроблено відповідну модель; визначено умови її використання та описано технологію впровадження.

Кваліметрична модель управління якістю надання освітніх послуг, яка розроблена автором в широкому аспекті включає в себе застосування інформаційних технологій на всіх рівнях, що дозволяє ефективно приймати управлінські рішення. Реалізація цієї системи управління неможлива без застосування ІТ.

В процесі побудови моделі автор включає сучасні технології аналізу: PEST-аналіз та SWOT-аналіз. До окремих переваг розроблених складових моделі необхідно віднести кваліметричну субмодель, яка базується на використанні низки математичних методів, в тому числі факторно-критеріального аналізу. Вимірювання показників та їх математичний аналіз дозволяє об'єктивно оцінювати результати управлінської діяльності. Одним із критеріїв, які використовуються у запропонованій моделі є конкурентоздатність навчального закладу, що відображає направленість моделі на сучасне конкурентне освітнє середовище. В роботі приведений ґрунтовний та детальний аналіз індикаторів якості освіти, включаючи закордонний досвід.

Створено дієву систему інформаційного забезпечення управління для забезпечення успішного функціонування та розвитку загальноосвітнього навчального закладу. Серед переваг даної роботи можна відмітити використання хмарних віртуальних сервісів в управлінській діяльності керівника ЗНЗ.

У *третьому розділі* описано процес організації та проведення експериментальної перевірки моделі управління якістю надання освітніх послуг ЗНЗ на основі ІТ, здійснено аналіз отриманих результатів.

При експериментальній перевірці дисертант широко застосовує методи математичної обробки даних, зокрема математичної статистики, факторно-критеріального аналізу, теорії вірогідності тощо.

Суттєвою практичним значенням роботи є розроблення відповідних методичних рекомендацій, що дає на практиці застосувати результати дисертаційної роботи в широкому впровадженні.

В роботі детально розглянуто умови впровадження моделі управління якості надання освітніх послуг загальноосвітніми навчальними закладами на основі інформаційних технологій, що відображає по суті науково-практичне обґрунтування процесу впровадження інформаційних технологій в систему управління якістю освіти (підрозділ 2.2).

Розроблено велику кількість навчальних курсів для педагогів, учнів, батьків, тощо, які забезпечили ефективне впровадження результатів дисертаційної роботи.

У додатку М детально представлена програма експерименту, що свідчить про відповідальне ставлення дисертанта та великий обсяг роботи що було проведено.

Відповідність дисертації та автореферату встановленим вимогам.

За своєю структурою, об'ємом і оформленням дисертація та автореферат повністю відповідають вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. Автореферат за змістом відповідає основним положенням, що викладені в дисертації, та не містить інформації, яка не відображена в самій роботі.

Загальна оцінка роботи.

Дисертація та автореферат викладені з використанням існуючих нормативних термінів послідовно, коректно та мають завершену логічну структуру. Матеріали дисертації та автореферату дають підстави стверджувати, що поставлену автором мету досягнуто, сформульовані задачі вирішено, а висновки відображають основні результати роботи.

Оцінюючи в цілому позитивно дисертаційну роботу О.Є. Кулик зупинимось на деяких її **недоліках та рекомендаціях**:

1. Модель яка представлена на малюнку 2.1 (стор. 108) включає тільки послідовні компоненти, але деякі з них працюють паралельно і на наш погляд вони могли б бути представлені паралельними модулями.

2. При розробці моделі управління якістю надання освітніх послуг ЗНЗ на основі ІТ можливо треба було би врахувати застосування функціоналу соціальних мереж (Facebook, Instagram ...), месенджерів (Viber, WhatsApp ...) тощо в системі управління.

3. В змістовно-структурному компоненті моделі є блок який повністю співпадає з назвою усієї моделі (с. 108). Хоча при аналізі тексту дисертації стає зрозумілим, що автор мав на увазі адаптацію моделі, все ж мало би сенс не повторювати назву.

4. На стор. 115 вказано, що інформаційно-аналітична функція забезпечує в тому числі аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища, але відповідний зв'язок в малюнку що представляє модель відсутній.

5. При описанні інформаційно-технологічного компоненту моделі автор на наш погляд міг би більш детально розкрити сутність його складових (с. 119). Хоча в подальшому більшість цих складових описується, але це дещо порушує цілісне сприйняття роботи.

6. Описуючи експериментальні навчальні заклади, їх можна було б представити у вигляді таблиці, що дало б змогу наглядно їх представити та заощадити кілька сторінок тексту дисертації, при цьому опис контрольних ЗНЗ перенесено у додаток і в тексті дисертації ніяк не представлений. (с.с. 167 -171, Додаток Л).

7. Кількість додатків 24 (А-Щ) дещо перевищує кількість у звичайній дисертації, що деяким чином обтяжує її сприйняття.

Вказані зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи в цілому та її наукової і практичної цінності.

Висновок:

Аналіз дисертаційної роботи, автореферату та опублікованих наукових праць О.Є Кулик дає підставу зробити наступний висновок. Дисертація Кулик Олени Єгорівни «Управління якістю надання освітніх послуг загальноосвітніми навчальними закладами на основі інформаційних технологій» за актуальністю та науково-практичним змістом, обсягом і якістю оформлення, повнотою викладу її основних результатів у публікаціях відповідає діючим вимогам п.п. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Кабінетом Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.06 – теорія та методика управління освітою.

Офіційний опонент,

Доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник,
лауреат Державної премії УРСР в галузі науки і техніки,
лауреат Державної премії України в галузі освіти,
в.о. директора ДНУ «Український інститут науково-
технічної експертизи та інформації» Міністерства
освіти і науки України

В. В. Камишин